

HRVATSKI *glasnik*

Godina XV., broj 38.

22. rujna 2005.

cijena 80 Ft

„Dobro došli, naši mili gosti“!

IZ SADRŽAJA:

„Dogadaji tjedna“ str. 2. – Zajednički sastanak Predsjedništva HDS-a i Saveza Hrvata u Mađarskoj str. 3. Tribalj – carstvo letačev, zmajarov i paragliderov str. 4. – Kupusni dan u Poganu str. 5. – Sopljani na svečanostima Zrinski u Sigetu str. 6.–7. – Najnovija knjiga Istvána Lőkösa str. 8. – Forum hrvatskih manji-
na 2005 str. 9. – Keresturske pedagoginje u Petrovom Selu str. 10. – Hodočasteći s Čavoljcima u Mariju Bisticu str. 11. – Planovi Bačke regije str. 12. – Bili smo u Omišlju str. 13. – Župno proštenje na Malu Gospu str. 14. – Dvadeset i treći ribolovni „Kup Kotoribe“ str. 15. – Keresturski dani 2005 str. 16.

Sjednica članova Peštanske regije Saveza Hrvata u Mađarskoj

Temeljem Statuta Saveza Hrvata u Mađarskoj, predsjednik *Joso Ostrogonač* 16. rujna, s početkom u 15 sati, u središtu Hrvatske državne samouprave sazvao je sjednicu za do sada registrirane članove Peštanske regije SHM-a, koje je pozdravio predsjedavatelj Zemaljskog vijeća SHM-a *Martin Išpanović*. Budući da su u Budimpešti, odnosno Peštanskoj regiji, zbog naglog preminuća bivše predsjednice *Marije Velin-Gregeš* i člana ZV SHM-a *dr. Marina Mandića* upražnjene važne funkcije, odnosno uslijedio stanovit zastoj u pogledu daljnjega djelovanja, u sukladnosti s okrnjenim Predsjedništvom Peštanske regije SHM-a, koja je brojila 600-ak registriranih članova, sadašnji forum je na svoj dnevni red postavio izbor predsjednika odnosno zastupnika Peštanske regije, izbor zastupnika u Zemaljsko vijeće SHM-a, te izbor zastupnika SHM-a u Nadzorni odbor Neprofitnog poduzeća za kulturu, informativnu i izdavačku djelatnost Croatice. Budući da se zbog zauzetosti neki članovi nisu odazvali pozivu, kvoruma nije bilo, stoga je prošireno Predsjedništvo SHM-a izabralo Pripremni odbor koji se sastoji od preostalih članova Predsjedništva, a za čijega privremenog vršitelja dužnosti je izabrana članica Odbora za financije i nadzor SHM-a *Jelica Pašić Draško*.

Kako je najvjerojatnije mnogima već poznato, od šest naših regija SHM-a tri su i pravno registrirane kao udruge, dakle imaju pravo izlaziti na razne natječaje i steći potrebna sredstva za djelovanje. Tako su se i ovoga puta suglasili da se – na temelju ponovnih registracija – i Peštanska regija SHM-a pretvori u Udrugu SHM-a. Da bi se i pravno odgovaralo tome činu, odlučeno da se članstvo Peštanske regije ponovno sazove, za 16 sati 7. listopada (petak), ovaj put u našu budimpeštansku školu (1144 Budimpešta, Kántorné sétány 1-3).

ČIKERIJA – TAVANKUT – Kako nas je izvijestio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave *Miloš Pijuković*, čikerijski KUD „Rokoko” ovih dana primio je poziv na 10. Dječji festival folklor koji će se pod nazivom „Djeca su ukras svijeta” održati 15. listopada u Tavanckutu. Prema tome na dječjem festivalu će sudjelovati dječja i omladinska skupina KUD-a „Rokoko”.

„Događaji tjedna”

Ne znam zašto mi je prošloga tjedna na um pao *Aleksandar Veliki* i njegovo trenutačno kolebanje pred gordijskim čvorom. Znamo kako je tada posegnuo za mačem bez oklijevanja, jer gordijski rez mačem osjećamo i danas, ironično će zaključiti poznati mađarski novelist *István Eörsi* zaključivši pritom kako je velikog vojskovođu umjesto osjećaja pobjede obuzeo neki mutan, maglovit osjećaj kada je shvatio da će njegov način odmotavanja daleko nadživjeti nauk vezivanja čvorova. Na seminaru za nacionalne manjine organiziranom u Splitu zaključeno je kako su nacionalne manjine u Hrvatskoj doživjele napredak na polju obrazovanja, kulturne autonomije, sudjelovanja u tijeku odlučivanja te kako postoji politička volja svih tijela državne vlasti u Hrvatskoj za osiguravanjem financijskih i drugih pretpostavaka potrebnih nacionalnim manjinama...

Ministarstvo kulturne baštine zamrznuo je svoje izvore, pa tako i priljev novca u civilnu sferu; prosvjednim pismom premijeru Vlade obratilo se više od četrdeset civilnih društava; dobiveni natječaji kod Fonda za nacionalnu kulturu do današnjeg dana nisu upućeni na račune natjecatelja.

Jedna civilna udruga, KUD „Tanac” iz Pečuha pod vodstvom *Józsefa Szávaija*, 17. i 18. rujna priredio je svoj deseti međunarodni jubilarni festival hrvatskoga plesa i pjesme, naširoko poznat pod imenom

„Dobro došli, naši mili gosti!”. O tempora, o mores! „Tanac” je prošloga tjedna bio u središtu pozornosti medijske javnosti, govorilo se o festivalu i društvu uz čestu upotrebu atributa hrvatski, bila je to promocija vrijednosti Hrvata u Mađarskoj na medijskoj sceni većinskog naroda koja zavređuje i našu pozornost, te pažnju najboljih stručnjaka. Srušen je Guinnessov rekord koji su do sada držali *Deščani*, mještani sela nedaleko od Segedina, gdje se također plesalo kolo, u kojem se tada našlo 492 čovjeka, u Pečuhu ih je bilo 846.

Dio je to nastojanja ostvarenih suradnjom „Tanca” i Centra Europa za postizanjem što veće promocije grada Pečuha, kao Vrata Balkana, u sklopu programa i nastojanja dobivanja titule Glavnoga grada Europe 2010. Politički vrh hrvatske zajednice u Mađarskoj, pametno je iskoristio priliku i za promociju cjelokupne hrvatske zajednice te je, u sklopu međunarodne plesne gala večeri, zamjenik predsjednika HDS-a *Stipan Karagić*, pred brojnim gledateljstvom, gradonačelniku Pečuha predao povelju sporazuma kojim HDS preuzima jamstva za osiguranje 25 milijuna forinti koji su potrebni kako bi se obnovila postojeća školska zgrada hrvatske škole u Pečuhu.

Odluka je to i posljednje sjednice Skupštine HDS-a održane u svibnju u Vlašićima.

Zamjenik predsjednika HDS-a, Stipan Karagić predaje povelju sporazuma pečuškom gradonačelniku Lászlóu Tolleru

Aktualno

Zajednički sastanak Predsjedništva HDS-a i Saveza Hrvata u Mađarskoj

Sukladno Pravilniku o organizaciji i radu HDS-a i Statutu SHM-a, 16. rujna (petak) 2005. god. sazvan je zajednički sastanak dvaju Predsjedništava naših krovnih organizacija. Nazočno članstvo (u odsutnosti predsjednika dr. Mije Karagića) pozdravio je zamjenik predsjednika HDS-a Stipan Karagić. Nakon priopćenja i usvajanja dnevnoga reda koji se u pogledu „Ostalih pitanja i prijedloga” proširio razmatranjem o prijedlozima za dodjele ovogodišnjih odličja HDS-a, te referiranjem o financijskom stanju Croatice, uz odgovarajući kvorum nazočnih, prihvaćene su dnevne točke o kojima će teći rasprava i prenijeti odluke za usvajanje Skupštini HDS-a predviđene za 1. listopada 2005. godine. Prema prva tri dnevna reda gosti, referenti spomenute Skupštine će biti veleposlanik György Habsburg koji će održati predavanje o Paneuropskoj uniji i manjinama u Europi, zastupnici mađarsko-hrvatskoga parlamentarnog odbora, Pavao Štipković i Zoltán Illés, te predsjednici mađarske i hrvatske strane: HTMH i pomoćnik ministra Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske dr. Slavko Leban.

Kod ostalih pitanja i prijedloga, o početku 2005./2006. školske godine referentica je bila ravnateljica HOŠIG-a, odnosno predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje Marija Petrič. Saznali smo da će iduća sjednica Odbora biti sazvana uoči zasjedanja Skupštine HDS-a, na kojoj će se raspravljati o ključnim temama našega školstva, i to: o novom tipu mature, OKTV-u, usavršavanju učitelja, narodnosnim udžbenicima, dvojezičnoj administraciji u dvojezičnim hrvatskim školama, međudržavnom ugovoru na polju prosvjete, kulture i znanosti. Nakon postavljenih pitanja i odgovora informacije su jednoglasno prihvaćene.

Uz potanku pismenu građu, uslijedilo je financijsko izvješće naše Santovačke škole koje se odnosilo na razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2005. godine. Uz usmene dopune ravnatelja škole Jose Šibalina o najsvježijim informacijama o tijeku proširenja đakškoga doma i škole, preuzimanju zemljišta i službenoga stana koji je mjesna samouprava voljna besplatno predati u vlasništvo HDS-a, izvješće ravnatelja je također jednoglasno prihvaćeno.

Glede ovogodišnjeg Dana Hrvata te izbora glavnog i odgovornog urednika Hrvatskoga glasnika raspravljano je zajedno s Predsjedništvom SHM-a. Dan Hrvata će i ove godine zajednički prirediti HDS i SHM, i to 12. studenoga u Šopronu, uza zastupljenost svih šest naših regija.

Temeljem dobivenih prijedloga za uručivanje odličja HDS-a, potvrđeno je da će se ono biti na Danu Hrvata, i da se mogu nagraditi tri osobe. O financijskom stanju od 1. siječnja do 30. lipnja 2005. godine pismeno i usmeno izvješće podnio je Croatikin ravnatelj Čaba Horvath. Budući da Croatica od Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj sve do travnja tekuće godine nije dobila financijsku potporu, sukladno odluci Skupštine HDS-a za sufinanciranje Hrvatskoga glasnika, dobila je novčanu potporu u iznosu od 10 milijuna forinti, a što u proračunu pulsira kao zajam, koji treba vratiti. Čaba Horvath zatražio je mogućnost vraćanja spomenutog iznosa u ratama, ove i iduće godine.

Prijedlog je jednoglasno prihvaćen. Uz navedeno usko se povezano predlaganje i izbora glavnog i odgovornog urednika Hrvatskoga glasnika. Naime, kada je raspisan natječaj, još se nije znalo da će se potkraj ove godine moći krenuti s novim internetskim projektom Radio Croatica u Budimpešti. Od Vladina Ureda za nacionalne i etničke manjine dobivena su sredstva za kupnju potrebnih osnovnih tehničkih sredstava, uređaja, što znači da će potkraj idućega mjeseca krenuti hrvatska internetska radiopostaja sa svojim emisijama. Budući da novonastala situacija nalaže dvojni problematiku, i uredništava i glavnih urednika, predloženo je da bi glede pristiglih natječaja trebalo razmotriti o najracionalnijem rješenju ovoga složenoga pitanja. Naime, ako Skupština HDS-a i Zemaljsko vijeće SHM-a prihvati odluku dvaju Predsjedništava o poništenju raspisanog natječaja, oba foruma imaju pravo da se pod novim uvjetima raspiše drugi natječaj prema kojem bi bio izabran jedan glavni urednik tiskovnog i radijskog medija. Jednoglasno je odlučeno da ravnatelj Croatice za sjednicu Skupštine pripremi nacrt radnoga djelokruga budućega glavnog i odgovornog urednika obaju uredništava. *M. Dekić*

KAĆMAR – Na nedavno održanoj redovitoj sjednici Hrvatske manjinske samouprave u Kaćmaru, prihvaćeno je izvješće o proračunu za prvih šest mjeseci, a dogovoreni su i programi za iduće razdoblje – izvijestila nas je predsjednica samouprave Anica Matoš. Kako nam reče, još u rujnu planiraju hodočašće kaćmarskih hrvatskih vjernika, prije svega okupljenih oko crkvenoga zbora, u poznato marijansko svetište na Judu. Već po običaju, u prosincu za blagdan Materica održat će Spomen-dan Ivana Petreša i Antuna Gustava Matoša. Osim toga redovito, svake posljednje nedjelje u mjesecu s početkom u 11 sati imaju misu na hrvatskom jeziku koju služi kaćmarski župnik Stipan Janošić, a svojim čitanjem uljepšavaju učenici koji pohađaju predmetnu nastavu hrvatskoga jezika u mjesnoj školi.

Položaj narodnosnih knjižnica, problemi oko nabave hrvatskih knjiga

Kako saznajemo, 23. rujna na sjednici Odbora za nacionalne i etničke manjine Skupštine Bačko-kiškunske županije u dnevni red uvrštena je i rasprava o položaju narodnosnih knjižnica. Tom će prigodom izvješće i probleme narodnosnih knjižnica iznijeti Kornel Matković, ravnatelj Bazične i gradske knjižnice u Baji. Prema njegovim riječima, koje je nedavno iznio pred skupom bačkih Hrvata u Baji, stanje je o tom pitanju više nego katastrofalno, posebno u nabavljanju i širenju hrvatskih izdanja. Još 2001. predstavnici bačkih Hrvata zatražili su od nadležnih da se to riješi, da bajska knjižnica uistinu može brinuti o narodnosnim knjigama. Unatoč tome od 2001. do 2005. sveukupno je kupljeno 115 knjiga, što u stvarnosti znači da je u posljednjih pet godina podružnicama u okolnim naseljima dostavljeno svega po deset knjiga. Osim toga knjige, neovisno o potrebama, nabavljaju u Budimpešti, iako imaju knjižničara koji bi to obavio znatno obzirnije. Slično je i s hrvatskim časopisima, tjednicima i dnevnicima, koji jednako tako nedostaju.

Zahvala

Fondacija za undansku školu zahvaljuje svim pomagačem za pinezno podupiranje. U 2004. ljetu dobili smo 38 359 forintov, ča smo potrošili na gajenje partnerstva s mjenovskom školom. Polag toga školska dica su se učila plivati u kiseškoj plivaonici. Putne stroške financirali smo iz Fondacije za undansku školu.

Kuratorij Fondacije za OŠ u Undi

Hrvatski vikend Petrovišćanov

Tribalj – carstvo letačev, zmajarov i paragliderov

Penje se naš auto po brigu, put je kamenit i jednostavno je nevjerojatno da ovud pelja cesta do Triblja. Područje je idealno za gorski biciklizam ter i za planinarenje, ali nikako nije za naše kotače i gume, i suprot nas tiraju svoje dvokolce mladi ki nas konačno upućuju prema pravomu cilju i nas naredjuju na spušćanje s visine. S doline gori, na brižiću doli riktaju nas seoske ulice, jedno naselje u zubi drugoga. Jednoč samo se prekine red hiž i pod žarkim suncem dobrohotno se širi jezero. U centru Triblja išćemo Caffe bar „Nedeljko“. Za hladnim karlovačkim pivom doznajemo da *Nedeljko Vidović* nije samo gospodar ovoga, zasad još majuckoga lokala, ali budućega restorana i panziona, nego je i predsjednik Kluba za ekstremne športe „Kobac“ u Triblju. Ova organizacija broji sve skupa 15 kotrigov ki bojsek nisu na jednom mjestu, nego su još iz Crikvenice, Zagreba, Fužine itd. Tribalj, ovo s brigi ogradjeno malo selo od kih 800 stanovnikov već ljeta dugo je carstvo letačev, zmajarov i paragliderov (letači prez motora). Kako nas informira *Nedeljko, Tribalj u Vinodolu je najbolje uzletišće za padobransko jedrenje u cijeloj Hrvatskoj. Letači i zmajari imaju ovde izgradjen štart, a padobraneci skoču na zemlju prik puta kafića.* Kasnije postanemo svidoki i srićnoga dolaska na zemlju, a najhrabreniji malo dalje moru sjesti na motorne zmaje. Kažu, vridno je jer pogled na kvarnerske otoke iz odzgora nudja jedinstveni doživljaj. Za

vrime našega boravka oko 30 Ugrov uživa u mogućnosti ekstremnih športov, a letače, skakače su sprohodile i familije. Spustivši se u dogovor s jednim od hrvatskih športšašev, kaže da je njemu zrak/luft jur potribna ljubav i ne more zamisliti da bi mogao dalje živiti prez letenja. Blizina morja i lugov čini Vinodol još privlačnijim za one ki se kanu zaistinu počivati. A kako smo mi zašli simo, Petrovišćani, u ovu lipu krajinu? U našem selu *Atila Filipović* se bavi tim nimalo bespogibelnim športom, on, iako je Petrovišćan, u Triblju je najavljen kot hrvatski državljan. Zahvaljujući njemu, Ugri danas jur laglje najdu put do Triblja iz njegovoga kluba, ali već se je spoznao s prijatelji iz Italije, Poljske, Češke i Austrije. Na njegovu inicijativu je krajem prošloga miseca priredjeno druženje u organiziciji Udruge za očuvanje narodnih običajev „Vinodol“ ter spomenutoga športskoga kluba s prijatelji iz Petrovoga Sela, kako je pisalo na plakati: *s pripadniki hrvatske manjine u Ugarskoj.* Predsjednik Udruge, a ujedno i načelnik sela *Dragutin Golac* uslužno nabraja da mjesto pripada općini Vinodolski, ima svoj nogometni klub, a nogometaši se labdaju u I. županijskoj ligi. Uza to funkcionira ovde folklorna grupa, Lovačko društvo, Športsko ribolovno društvo, Klapa Tić ka je ovo ljetu na Smotri sjeverno-jadranskih klapov u Senju po ocjenjivačkom sudu i po odluki publike za svoju produkciju dobila prvo mjesto. Na

žalost, iako je bilo obećano, klapu na tom druženju čuli nismo jer su samo kasno dospili sa subotnjega nastupa. Na početku kulturno-zabavnoga programa sam načelnik je pozdravio dupko pun dom kulture, a *Nedeljko Vidović* je posebno zahvalio nazočnim letačem: *Veselim se da mogu vas pozdraviti u tako velikom broju na ovom mjestu ter se radujem i zato da ste ostali vjerni nam i željio bi da to ustane na sve vijeke tako!* Tamburica Tribalj je svirala u uvodu, a ganuli su se i plesači na placu kad je zasvirao poznati hižni par *Zorica i Tibor Timar.* U dodatku im je skočio i na tamburi guslati *Andraš Kovač*, ki je ovde vježbao i zato da čim prlje se usavrši u pjevanju i svirki za svoj zabavni bend koji je na petroviskoj bučuri prvi put svirao. Fešta je durala, naravno, do zore, a drugi dan po svetoy maši u crikvi Pohodjenje Blažene Divice Marije Elizabeti, ka je pod obnovom, napokali su se Petrovišćani i u svoji auti s prikolicami i motorni zmaji, s puni doživljaji oprastali su se od Triblja, obećavši da će se vratiti. Karavana je s motorni zmaji na hrvatski puti ponudila zanimljivi prizor, a Caffe bar se ispraznio u Triblju. No, samo privremeno, kad je već dogovoreno da će se Petrovišćani sljedeći put još većimi vratiti. U bliskoy budućnosti stanovniki Triblja će moći viditi na vlašćoy pozornici i petrovisko kazališno društvo s opernom igrom *Razočaranja Sándora Kisfaludyja.*

-Timea Horvat-

Kupusni dan u Poganu

Je li poganska sarma drugačija od semeljske? – pitala sam svoje sugovornice. – Da, drugačija je, u svakome je selu drugačija. Mi smo se juče latile u pol devet poslem, ali to je već bilo i napred spremito, slanina, spečena, osam pola slanine narezano i ispečeno, i četrdest žnjutića, četrdest kila mljevenog mesa, dvadest kila krumpjera, osamdest glavica kupusa i ni ne znam kolik kila kupusa za između sarme, a na kraju ni to nije bilo dosta, to je bilo još i rebara i od toga smo napravili 1700 sarma. Jedan red ovog, jedan red onog, skuvati smo ne znam kolik kosti, i tom smo čorbom podlili sarmu, dodali bibera, soli, paprike, treba dobro mješati, tako mješati ko kruha kad se mijesi. Njekad se više pravila sarma nego sad, ali zato svatko voli sarmu, a najbolja je kad se barem sedam put grija. Najviše se kupus uzgajao u Poganu jer su Poganačani i imali najviše grunta, kolima smo vozili u varoš na pijac, po dva lanca smo sadili kupusa, i to je sve prošlo – kažu mi moje sugovornice. – Ja sam ove godine bila na pijac i imala sam jednu lipu glavičicu kupusa, možda je bila jedna kila. Pita me pošto je, četrdest forinti. Kaže mi nek joj dam za dvadest. Reko, znate šta? Nosite zabadava. Tako sam se razljutila. A rasada...?

Danas se rijetko kiseli kupus kod kuće. Ja ga kiselim, kaže Anica. Stavimo kupus u kotlić uprav ko nekada. Posolimo, izdrućamo dobro, u najlon vrećicu vode i ozgor metniti na kupus, i nemaš brige, kroz tri nedilje možeš jesti kupus. Družina voli sarmu i kiseli kupus i danas. Moja je baka kuvala skoro svake nedilje sarmu, ali ne od friškoga mesa, slanine i krumpira, što je bilo, negda smo još i kresa (ječmena kaša) stavili u sarmu. Rado smo kovali sarmu za ovu priliku, već u četvrtak smo počele rezati slaninu i peći, kažu mi dvije Anice, Kata, Marta i Ljubica... Bošnjakuše iz Pogana koje su i ove godine 10. rujna spremale poznatu pogansku sarmu kako bi dale specifično obilježje Kupusnom danu u Poganu. Kupusni dan u Poganu prvi put je organiziran prije nekih šest godina pod pokroviteljstvom Hrvatske samouprave sela Pogana, na čelu s Agom Dragovac. Danas je on prerastao u seosku priredbu koju organiziraju i mjesna samouprava i dvije manjinske samouprave, hrvatska i

njemačka. Pogan je zbog svoje blizine gradu i ljepote krajolika u posljednjih 20-ak godina postao prava oaza za one koji napuštaju grad i grade obiteljske kuće u njegovoj neposrednoj blizini, kaže mi načelnik sela Pogana Marko Dragovac. Danas se Pogan više ne širi, a cijena nekretnina u njemu sve je veća. Unatoč svim objektivnim čimbenicima Bošnjaci u Poganu nastoje pronaći načine kako sačuvati običaje i tradiciju, hrvatsku samosvijest, iako ih je iz dana u dan sve manje. Tako je i na Kupusnom danu u prvom redu bila hrvatska glazba i hrvatski običaji. Nastupili su folkloriši KUD-a „Zora” iz Mohača, grupa Mamba sa zanimljivim glazbalima na udaraljke, njemački folkloriši iz Vemena, Pjevački zbor „Snaše” iz Pogana, te Njemački mješoviti pjevački zbor iz Pogana.

Sarme je bilo za sve koji su se našli u Poganu, a navečer je unatoč prohladnu vremenu plesni podij bio pun jer Orkestru „Badel” nitko nije mogao odoljeti.

HRVATSKI ŽIDAN – Druge subote ovoga miseca je mobilizirano stanovništvo dotičnoga naselja. Iako je Dan sela pozdravljen s gustom godinom, kasnije je i sunce pokazalo svoj obraz. Jur tradicionalno treći put se priredjuje naticanje u kuhanju. Ovput je 14 grup obraćalo svoju kuhaču u bograču, skupa su stali ovde u kuharsku brigadu stanovnici jedne ulice, kolektive, prijateljska društva, ekstar su kuhali mjesni ognjogasci, zabavni bend Mlada generacija i njevi podupirači, zaduženiki i taboraši Peruškoga tabora itd. Mjesna samouprava besplatno je osigurala 140 kg svinjskoga i govedskoga mesa, a svim su šmekali odlični falati. Kuharske grupe su sve nagradjene diplomom za prvo mjesto. Našli su si ovde vridne programe i najmanji u lutkarskoj predstavi, rukotvorstvu, naticanju šikanosti, a malo stariji mogli su se navijati i pratiti nogometne utakmice. U borbi su se našle momčadi različitih ulica, a pobjednici su nastali futbaleri Hladne ulice. U kulturnom programu su nastupile školske jačkarice, ke su prvi put nosile na sebi nedavno napravljenu novu narodnu pratež, ka je financirana uz potporu Hrvatske državne samouprave. Tancoši 3. razreda su izveli moderni ples, mjesni folkloriši i tamburaši takaj su oduševili gledatelje, a čepreško Društvo „Sándor Farkas” je zabavljalo nazočne s muzikom ter igrokazom. Dan sela je zatvoren s balom uz muziku Mlade generacije.

SAMBOTEL – BORTA – Došao je kraju Interreg-projekt bortansko-sambotelskih škol. Kako smo o tom jur većputi pisali, Dvojezična savezna gimnazija u Borti i Sridnja stručna škola u Sambotelu, na 15. obljetnicu rušenja Željeznoga fironga, lani su napravile za svoje učenike stručni izlet u južnom Gradišću da bi se sami suočili s vremenom zatvorenosti. Dica su u okviru cjelodnevnog ekskurzije slušala predavanja, pogledala izložbu i posjetila ona mjesta ka upečatljivo nosu spominke željezne zavjese. O tom projektu, s bogatimi materijali moremo se strefiti i na stranica ovoljetošnje Panonske ljetne knjige. A sada, 26. septembra (ponediljak) Dvojezična škola u Borti očekuje sve one ki su sudjelovali, potpomagali u ovom prekograničnom programu, jer želi u izložbi predstaviti koliko je vridno i korisno bilo da su se mladi sastali s kusićem naše zajedničke povijesti.

Simbol obrane hrvatskog identiteta

Sopljani na svečanostima Zrinski u Sigetu

U gradu Sigetu (Szigetvár) svake godine održavaju se razne bogate kulturne manifestacije, spomen-svečanosti povodom bitke kod Sigeta 1566. godine, kada je grad i tvrđava sa svojim neustrašivim hrvatskim i mađarskim vitezovima branio Nikola Šubić Zrinski. Osmanlije nakon opsade tvrđu zauzimaju 7. rujna, a Zrinski na čelu svoje šačice vitezova – 200-230 vojaka – izbje iz unutrašnje tvrđave, pa u neravnomjernoj borbi i pogine. Na mjestu nekadašnjih sudbonosnih događaja Nikoli Šubiću Zrinskom podignut je spomenik, a prije dvije godine Ogranak Matice hrvatske u Soplju smatrao je važnim postaviti spomen-ploču na hrvatskom i mađarskom jeziku, te od toga vremena, ali već i prije, brojno društvo iz toga grada svake godine posjećuje Siget i polaže vijenac. Na spomen-ploči stoji: „Pjesnicima braći Nikoli i Petru Zrinskom koji su opjevali opsadu Sigeta i junačku pogibiju svoga pradjeda Nikole Šubića Zrinskog”.

Sopljani su u subotu (10. rujna) na čelu s predsjednicom Danicom Krehulom posjetili Siget, gdje su poslušali predavanje Lászlóa Ravasza, predsjednika Prijatelja tvrđe u Sigetu, koji se pokazao dobrim poznavateljem povijesti ovoga grada i povijesnih događaja iz 1566. godine. Njihovo će društvo uskoro izdati monografiju na 900-ak stranica o gradu, pa su već i sredstva osigurana. Najprije su gosti položili vijenac kod spomenika Zrinskog i dvojezične ploče. Poznata je činjenica da o opsadi grada imamo vjerno izvješće Franje Črnka, dijaka kapetana Zrinskog, koji je preživio bitku i u svojoj *Kronici* opisuje događaje. Nakon petotjednih ljutih bojeva Nikola Zrinski Sigetski odlučio je 7. rujna s preostalim vitezovima u jurišu izaći iz grada, ne predati se, nego poginuti. U tom jurišu, zajedno s drugim vitezovima i vojvodama, poginuo je Nikola Zrinski Sigetski. Njegovu glavu, koja je bila nataknuta na kolac, prema Črnkovo *Kronici*, 8. rujna cijeli dan u mimohodu promatrali su Turci. Devetoga rujna Mehmed-paša Sokolović, veliki vezir i sultanov zet, glavu Nikole Zrinskog poslao je budimskom paši Mustafi Sokoloviću, koji je prekrije svilom i pošalje u Juru (Győr), odakle je Boltižar Bačani pošalje u Čakov Turen, tj. Čakovec, gdje bude u mauzoleju u Svetoj Jeleni pokopana.

No put gostiju iz Sladojevca vodio je dalje u mali muzej koji se nalazi isto u

tvrdi, uz ovu popratnu zgradu nalazi se džamija. Turci su je poslije zauzeća grada za svega tri tjedna izgradili, a uz nju i minaret visok 33 metra, do čijeg vrha vode 140 stuba. U muzeju je izloženo 14 tisuća izložaka, što oružja, grafika, slika, drvoreza i slično, koji se sada nalaze na restauriranju u Pečuhu. Privremeno je Povijesni muzej u Budimpešti posudio svoje predmete za izložbu. Gospodin Ravasz veli da su od turske Vlade zatražili nacрте za minaret i materijalnu pomoć za prilagodbu džamije koja će biti uskoro obnovljena i predana u svome nekadašnjem sjaju. Međutim, ne prođe ni tjedan dana da grad ne bi posjetili turski turisti ili neko njihovo izaslanstvo.

Valja reći da Nikola Šubić Zrinski u samome gradu ima dva spomenika, pokraj onoga u tvrđi i drugoga na malom trgu grada, dakako i njegov preteča, također hrvatski kapetan Marko Stančić-Horvat, kao i mađarski pjesnik, hrvatski ban i vojskovođa Nikola Zrinski, brat Petra Zrinskog, hrvatskoga pjesnika i bana. Nedavno je pak turska Vlada podigla spomenik sultanu Sulejmanu koji je vodio opsadu sigetske tvrđave, te je oronuli 72-godišnji turski vladar, još prije zauzeća grada, 5. rujna ovdje preminuo. Njegov je spomenik podigla turska Vlada, ali nakon nekoliko godina podigla je i spomenik Nikoli Šubiću Zrinskom, u istome malom spomen-parku, u zračnoj liniji udaljenoj za svega kilometar od tvrđave, gdje je za vrijeme obrane

navodno bio razapet sultanov šator. U europskoj povijesti jedinstven je ovaj primjer kada ta dva velika borca i neprijatelja kao da su se u smrti „pomirila”.

Pošto smo se družili više vremena, gospođa Krehula nam je uostalom rekla: Suradnja gradova Slatine i Sigeta započela je 80-ih godina prošloga stoljeća, najprije na području športa, zatim gospodarskom i kulturnom. Matica hrvatska Ogranak Slatine započinje veze 1991. Svaki posjet Sigetu za nas je iz Hrvatske uvijek posebno uzbudljiv, Siget je za Hrvate simbol obrane hrvatskog identiteta.

Današnji je Siget posebno drag grad prijatelj s kojim su Ogranak Matice hrvatske i grad Slatina postavili zajedničku spomen-ploču. Posebno je vrijedno u toj suradnji to što se javio interes za učenje mađarskog jezika u Slatini i učenje hrvatskog jezika u Sigetu. Česti su nastupi Gradskoga pjevačkog društva Zrinski iz Slatine, KUD-a Slavonac iz Sladojevaca, izložbe slatinskih slikara, sudjelovanje slikara iz Sigeta na likovnoj koloniji u Slatini. Sigetski je zbor također nastupao u Slatini, a razmjenjuju se posjeti športskih ekipa.

U svemu što doživljavamo u Sigetu sat je povijesti i osjećaj da je ovo prostor na kojem su uz povijesne činjenice snažne i one duhovne povezanosti u zajedničkoj prošlosti. Hrvatska kultura i hrvatska književnost jedinstvena je duhovna cjelina u povijesnom i suvremenom kontekstu.

Osobni kontakti omogućuju ostvarivanje postojećih osobnih i zajedničkih potencijala potičući novu kreativnu suradnju na zajedničkim temama. Prije zajedničke večere gostima i domaćinima obratio se László Ravasz i pisac ovog izvješća:

Današnji je dan svečan, a istovremeno i dan žalosti. U Hrvatskoj i Mađarskoj u rujnu svake godine prisjećamo se hrvatsko-mađarskih branitelja i vitezova sigetske tvrđe. Nikola Šubić Zrinski na čelu sačice svojih vojaka od kolovoza do 7. rujna 1566. godine, poput Leonide, odolijevao je osmanlijskoj nadmoći braneći zajedničku domovinu i obranivši Europu.

Zrinski su odvjetak knezova bibrirskih, grana roda Šubića, koji su svoje gradove Bribir i Ostrovicu imali na jugu Hrvatske, u zaleđu grada Šibenika. U povijesti su se pojavili već u 11. stoljeću. Godine 1347. Grgur i Pavao Šubić Ostrovicu ustupe kralju Ludoviku I. za grad Zrin na rijeci Uni i od tada se po gradu Zrinu nazivaju Zrinski. Stalno se ističu u ratovima s Turcima. U Zrinu je 1508. rođen i najslavniji Zrinski: Nikola Šubić Zrinski Sigetski.

Ugledni grof Zrinski, kapetan Sigeta i hrvatski ban, sa svojim vitezovima je ušao 2. listopada 1561. godine u sigetsku tvrđavu (koja se za one prilike smatrala jakom utvrdom) kako bi dva mjeseca nakon smrti Marka Stančića Horvata od carske vojne intendature preuzeo tvrđavu i njezin inventar. Već istog dana (bila je nedjelja) našle su se na njegovu stolu i stolovima njegovih vojnika velike količine pečenog i kuhanog mesa. Knjiga za kuhinju navodi o tome ove podatke: „Za veličanstvenoga gospodina kapetana, njegove momke i za gospodu komisare kupljeno je 428 funti govedine u cijeni 5 forinti i 66

dinara.” Ako količinu mesa od 428 funti pomnožimo s 50 dekagrama, dobit ćemo približno količinu od dvije i po metričke cente mesa, što bi značilo da je za svaku osobu u tvrđavi osigurano za večeru po kilogram mesa. Naravno, tada mesari nisu bili cjepidlake, pa su meso mjerili u funtama, a ne u dekagramima. O sadržaju nedjeljnog objeda grofa Zrinskog saznajemo iz sačuvanog zapisa od 13. listopada: „Na stol gospodina grofa Zrinskog kupljena su jaja za 4 dinara, sir za 14 dinara, 6 odojaka po komadu za 7 dinara, tj. ukupno za 42 dinara.” Gospodinu grofu za svega deset dana ponovno je servirano pečeno prase, a nakon tri dana 4 potkoljenice, odnosno bunceka. Pribavljeno je i 73 funti govedine.

Sve o svemu, vojnici da bi bili u dobroj kondiciji, jeli su dosta mesa bogatog kalorijama, jer trebali su imati izvrsnu snagu, naime, stalno su napadali turske straže te su potukli na ravnom polju i zarobili požeškog bega koji je potom u zatvoru uživao gostoprinstvo Zrinskog. Dalo bi se reći, Zrinski, njegovi vojnici i narod u tvrđavi nisu oskudijevali ni u čemu, čak su i turski zarobljenici dobivali obilne obroke hrane, kupljeno im je nekom zgodom 30 kilograma govedine pa čak i trešanja!

Nikola Šubić Zrinski tijekom obrane sigetske tvrđave pokazao se neustrašivim borcem te je s junačkim podvigom stekao slavu, kakva se prije nije zapažala, no ona ni u današnje vrijeme ne gubi od svoga sjaja.

Uspomena viteške borbe Zrinskog i njegovih hrvatskih i mađarskih vitezova vječno će živjeti u srcima hrvatskog i mađarskog naroda. Njihovo junaštvo nikada nećemo zaboraviti!

Duro Franković

KOLJNOF – Prošloga vikenda su Roditeljska zajednica Osnovne škole „Mihovil Naković” i koljnofska „Mladina” priredile Trgadbeni festival na Petőfijevom trgu. Subotu, 17. septembra, otpodne se je veselje začelo s trgadbenom povorkom u pratnji muzike, kada su svi selčani pozvani na kupicu vina i na sadržajni kulturni program. U šatoru su sa svojim produkcijama razveselili publiku školski plesači i tamburaši, KUD Hársfa iz Cenke, Židanski bečari i KUD Čakavci, KUD iz Bibinja ter Zoltán Greznál i njegov ciganski orkestar. Pohodnici znamda nisu gladni ostali jer im se je kuhao divlji gulaš na trgu. U noćnom balu je svirao petroviski sastav Pinkica. Cijeli dohodak bala ponudjen je koljnofskoj osnovnoj školi.

SAMBOTEL – U Etnografskom muzeju jur po drugi put se organizira Dan narodnih grup. Kako nas je obavijestio Laslo Škrapić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u ovom gradu, goste čekaju 24. septembra, subotu, od 14 uri na bogati kulturni program u kom će nastupiti slovenska, nimška i romska društva ter zbori. S hrvatske strane će se predstaviti jačkarni zbor Djurdjice, hrvatska dica iz gradske čuvarnice ter školari ki se uču po hrvatski u sambotelskoj Osnovnoj školi „Mihály Váci”. Prvi put će jačiti na ovom prekrasnom mjestu i kemljanski Zbor „Mate Meršić Miloradić”.

KOLJNOF – Pedagoški institut i Koljnofska škola i ljetos pozivaju na tradicionalno školsko Naticanje u lipom govoru „Mihovil Naković”. Školari iz cijeloga Gradišća sudjeluju na ovom susretu. Dokle učenici nižih razredov po slobodnom izboru recitiraju pjesme, dica od 5. do 8. razreda razumljivo ter izražajno preštu pred žirijem najpr izabrani tekst 27. septembra (utorak) u mjesnom kulturnom domu. Nakovićevo naticanje je pokrenulo pred desetimi ljeti Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj.

GORNJI ČETAR – Pedagoški zbor gornjočetarske osnovne škole 1. oktobra putuje na dvodnevni stručni izlet u Hrvatsku. Po mišljenju direktorice Magde Horvat-Nemet, inicijativa za ekskurziju je došla otud da svim pedagogom ki u njevoj ustanovi podučavaju, neka se prikaže kusić Hrvatske, hrvatskoga naroda. Zato putni plan izgleda ovako: posjećuju se Zagreb, Plitvička jezera, Zadar, a dovoljno vrime će kih 30 „turistov” provesti i u hrvatskom objektu na otoku Pagu.

U predgovoru knjige *Nemzettudat és regény*, Lókös „literaturu croaticu” naziva najstarijom književnosti u Europi. Ukazuje na činjenicu da su se tijekom 15.–17. st. svojim istaknutim djelima javili Marko Marulić, Marin Držić, Ivan Gundulić, što i potvrđuje mjesto hrvatske književnosti u Europi. Etnička i geopolitička razdijeljenost te usporedno postojeći dijalekti nisu udovoljavala novim europskim književnim smjerovima, stoga je trebalo krenuti k ostvarivanju preporodnih zahtjeva. Glavna zadaća nacionalnog jedinstva bilo je osmišljavanje jedinstvenoga književnog jezika. Šenoinim stopama dolaze sljedbenici realizma i naturalizma, da bi u zoru 20. st. „literatura croatica” u znaku impresionizma, simbolizma pa katkad i secesije, ponovno stigla na europski vrh. Misli se ovdje i na životna djela Matoša i Krležu.

Svi romanopisci predstavljanjem i regijskim oslikavanjem Zagorja, Slavonije, Dalmacije, Istre i Pomurja stvaraju nacionalne romane. U njima kao motivni čimbenik nalazi se i „hrvatsko-mađarska prošlost”, stoga se istraživačka djelatnost prof. Lókösa namjerno odnosi na 19. st. i završava već prema hrvatskoj modernoj usmjerenom romanu Janka Leskovara *Propali dvori*.

Autor najvažnijom tekovinom Ilirizma smatra (od 1841. god.) polarizaciju dviju političkih stranaka, Hrvatsko-mađarske te Ilirske stranke koja je već 1848. god. nastupila sa zahtjevom potpunog razdvajanja od Ugarske. Naime, u hrvatskome političkom životu 1842. godina donijela je nove i teške izazove. Okrivljavanjem zbog panslavizma 1843. god. zabranjuje se uporaba riječi ilirski, tako i djelovanje Ilirske stranke. Bečki dvor za hrvatskog bana imenuje baruna Josipa Jelačića. Godine 1850. Beč raspušta Hrvatski sabor, ukida bansko vijeće i županijski sustav, a za službeni jezik uvodi njemački, degradirajući Hrvatsku na namjesništvo. Predstavnicililirskog pokreta bivaju

zatvarani, dakle i Hrvati – poput Mađara – tijekom revolucionarnih događaja kažnjeni su istom mjerom. Apsolutizam je ujedno značio i konac ilirskoga pokreta.

Na političku scenu jugoslavenske ideje stupa osnivač Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer. Na političkom polju u pogledu promjena javnog državnog prava te ujedinjenja tzv. Trojedne Kraljevine javljaju se nove markantne osobe kao što je pjesnik Ivan Mažuranić, Ante Starčević, Eugen Kvaternik. Političke borbe uvelike su pridonijele Hrvatsko-mađarskoj nagodbi 1868. god., kada je u zajedničkoj hrvatsko-mađarskoj skupštini svoj hrvatski moglo uporabljati 28, a poslije u Donjem i Gornjem domu 40 zastupnika. Hrvati su imali prava na svoju nacionalnu zastavu, grb, a diljem Hrvatske na javnu uporabu hrvatskoga jezika. Već za vrijeme ilirskoga pokreta, s jakom naglašenošću nacionalnoga karaktera, začel je hrvatski romantizam. Tada se javljaju I. Mažuranić, S. Vraz, P. Preradović. Napose se to ogleda u fazi razvoja hrvatskog romana tijekom 19. st. Kao primjer navodi se roman Eugena Kumičića *Urota zrinско-frankopanska*, djelo Ksavera Šandora Gjalskog *Za materinsku riječ* i neka promađarska nastojanja u pripovijestima i publicistici A. G. Matoša. Hrvatska književna romantika doživljava tri razdoblja, i to razdoblje ilirizma (1835.–1850.), drugo traje (1850.–1860.), a treće je razdoblje apsolutizma (1860.–1881.), koji se naziva i Šenoinim razdobljem.

Već i sam sadržajni početak pod naslovom *Kontekst srednjoeuropskog pokreta nacionalnog buđenja*, proriče koliku je ulogu imao pokret hrvatskoga nacionalnog preporoda u prvoj polovici 19. st. Ističe se stanje hrvatskog identiteta odnosno jedinstvenoga hrvatskog jezika, da bi se prešlo na začecel hrvatske nacionalne lijepe književne proze, gdje autor knjige navodi „Prošastnost ugarsko-hrvatsku” od Ljudevita Farkaša Vukotinovića, pripovijest „Štitonoša” pak evocira zajedničku hrvatsko-mađarsku tragediju – Mohačku bitku. U poglavlju o lijepoj prozi u desetljećima apsolutizma riječ je o nekadanjem pristaši ilirskog pokreta Mirku Bogoviću, autoru sabranih djela „Pripoviesti” (1859.) i drame „Frankopan” koji je od 1850. sve do smrti 1893. god. ostao pri uvjerenju u hrvatsko-mađarsko državno zajedništvo. U dijelu o Promjenama povijesno-političkih okolnosti govori se o propasti apsolutizma 1860., odnosno inicijativi biskupa J. J. Strossmayera, političkoj ulozi I. Mažuranića i pokretanju književnog časopisa *Vijenac*. Razdoblje poslije Bogovića i prije A. Šenoa sadrži prijelazni period hrvatske lijepe književne proze u kojoj se kao „prve laste” javljaju Miroslav Kraljević, Dragojlo Jarnević, Ivan K. Tkalčić, Blaž Lorković. Reprezentant hrvatskog tzv. modela skotovskog romana s pet povijesnih romana bio je August Šenoa (*Seljačka buna*, *Prosjak Luka*, *Branka*, *Zlatarovo zlato*, *Čuvaj se*

senjske ruke). U vrijeme nazadovanja aristokracije – prosperiranja građanstva, nacionalni lik kasnijeg romantizma bio je romanopisac Josip Eugen Tomić, povijesno mu je djelo: *Krvavi pir*, a dramska Bračna ponuda, *Začetni ženik*, Barun Franjo Trenk, prozno djelo: *Zmaj od Bosne*, *Emin-agina Ljuba*, povijesni romani: *Za kralja – za dom*, *Udovica*, *Melita*. Slijede najznačajniji predstavnici 19. st.: kroničar Zagorja K. Š. Gjalski, Ante Kovačić, Josip Kozarac, Eugen Kumičić, Vjenceslav Novak, Janko Leskovar.

Poglavlje *Nacionalna svijest i povijest – Povijesni tabloi Gjalskoga* predstavljaju tri njegova povijesna romana: *Osvit* (1892.), *Za materinsku riječ* (1906.), *Dolazak Hrvata* (1924.).

Na temelju društvenog obrasca i navođenja povijesti upoznajemo se s Eugenom Kumičićem, najmarkantnijim predstavnikom hrvatskog romana zadnje četvrti 19. st., odnosno prilikama u kojima su ostvareni romani: *Začudeni svatovi*, *Urota zrinско-frankopanska*, odnosno *Kraljica Lepa* ili *Propast kraljeva hrvatske krvi*.

O slavonskom kraljiku sa slavonskim kistom predstavlja nam *Virovitičana* Josipa Kozarca, autora djela *Mrtvi kapitali* (1891.), uz napomenu daljnjih mu ostvarenja: *Među svjetlom i tminom* (1891.), te nedovršeno djelo *Živi kapitali* (1903.).

Ovo pozamašno i bogatim sadržajima osmišljeno izdanje gosp. Lókösa završava s razdobljem koje zaključuje 19. st., s djelima Janka Leskovara *Propali dvori*. O knjizi se posebno govori u raspravi *Umjetništvo te (ili) nacionalna svijest? koju je 1900. na mađarski preveo Edo Margalić*.

Kako to i autor na koncu napominje, ovim Leskovarvim životnim djelom kreće se prema A. G. Matošem oplemenjenoj Hrvatskoj modernoj. Knjigu je autor posvetio svojim uzorima *Lászlóu Hadrovicsu* i *Lajosu Kissu*.

Djelo je izišlo u seriji Knjižnice Csokonai, u izdanju naklade Sveučilišta L. Kossutha u Debrecinu, 2004. godine.

M. Dekić

TRENUTAK ZA PJESMU

Ljudevit Škrapić

Droptine

Lita: hipci u vrimeni
– droptine.

Braća moja, rasijana
med narodi
– droptine.

Žitak ocev zarobljenih
u logori svitskih bojev
– droptine.

Jačke moje, odpisivane;
sirotice naše riči
– droptine.

Ptice moje, mraz je, zima:
pokljuvajte, saberite
droptine!

Hrvatski ljetopis

Tjedan Hrvata iz Makedonije

Zagreb, 26. – 29. rujna 2005

Hrvatska matica iseljenika i njezin Odjel za hrvatske manjine tradicionalno priprema tjednu manifestaciju, 11. godinu zaredom, kojom se u Zagrebu predstavljaju hrvatske manjine iz Europe – a ove godine posebna se pozornost posvećuje kulturnom i društvenom životu hrvatske zajednice u Makedoniji. Cilj je tih Matičinih svakogodišnjih tjednih manifestacija predstaviti domaćoj javnosti kulturne i društvene sadržaje vezane uza život manjinskih hrvatskih zajednica u europskim zemljama, a već uobičajeno se održavaju pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske.

Raspadom zajedničke države Jugoslavije i stvaranjem novih neovisnih država početkom 90-ih godina, mnoge hrvatske zajednice našle su se odvojene međudržavnim granicama od matičnog naroda. Tako su i Hrvati u Makedoniji postali nacionalnom manjinom, ali i zalogom uspješnih mostova suradnje novonastalih država. U tim nemirnim godinama ratova i političkih kriza na jugoistoku Europe naša je manjina prolazila kroz teško razdoblje svog okupljanja i organiziranja. Veze s matičnim narodom bile su otežane, a nerijetko i onemogućene. Unatoč velikim poteškoćama hrvatska manjina u Makedoniji stasala je danas u dobro organiziranu i iznimno aktivnu nacionalnu manjinu u prijateljskoj nam državi Makedoniji.

Imajući sve navedeno u vidu, u Hrvatskoj matici iseljenika procijenili smo da je sazrelo vrijeme da se i naša manjina iz Makedonije predstavi hrvatskoj javnosti s bogatstvom svojih kulturnih i društvenih sadržaja.

Zadovoljstvo nam je najaviti Tjedan Hrvata iz Makedonije što smo ga zajedno organizirali s krovnom organizacijom – Zajednicom Hrvata u Makedoniji i uz potporu Grada Zagreba.

Organizator:

Hrvatska matica iseljenika i Zajednica Hrvata u Makedoniji

Suorganizator:

Grad Zagreb

Pokrovitelj:

Predsjednik RH Stjepan Mesić

Forum hrvatskih manjina 2005

Zagreb, 27. rujna 2005. – 10 sati, Hrvatska matica iseljenika,
Trg Stjepana Radića 3

Hrvatska matica iseljenika priređuje, u sklopu ovogodišnjega Tjedna Hrvata iz Makedonije, *Forum hrvatskih manjina*.

Forum je stručni godišnji skup na kojem se razmatra status, problematika i aktualnosti vezane za hrvatske manjine u europskim državama. Na Forumu će se okupiti predstavnici hrvatskih manjina iz Austrije, Češke, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i SCG, te predstavnici Ureda predsjednika, Hrvatskog sabora, Vlade RH, ministarstava, diplomatsko-konzularnih predstavništava RH i drugih ustanova koje u svoj djelokrug ubrajaju brigu i interes za hrvatske manjine u Europi. Drugim riječima, Forum je mjesto dijaloga hrvatskih manjina i njihove stare domovine Hrvatske, na kojem se aktualizira i obrađuje manjinska problematika. Forum je također i prigoda za uzajamno bolje upoznavanje, informiranje i savjetovanje, te jačanje suradnje.

Program

Pozdravni govor i otvaranje skupa: *Nikola Jelinčić*, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika
Izlaganja čelnika hrvatskih manjinskih zajednica iz Europe:

Juraj Cvečko, predsjednik Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj, Bratislava, Slovačka
Ivo Garić, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji, Ljubljana, Slovenija
Mr. Zlatka Gielier, predsjednica Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću, Željezno, Austrija
Snježana Hefti, predsjednica Saveza hrvatskih zajednica u Italiji, Milano, Italija
Dr. Ivan Ilić, predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, Kotor, SCG
Dr. Mijo Karagić, predsjednik Hrvatske državne samouprave, Budimpešta, Mađarska
Josip Pekanović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća, Subotica, SCG
Milja Radan, predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, Karaševo, Rumunjska
Herwig Sittek, predsjednik Hrvatskoga kulturnog saveza u Češkoj, Olomouc, Češka
Ivan Šišak, predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji, Skoplje, Makedonija
Diskusija
Zaključne riječi i zatvaranje skupa

Napomene:

U diskusiji mogu sudjelovati svi sudionici Foruma.

Za informacije u vezi s Forumom možete se obratiti djelatnicima Odjela za hrvatske manjine HMI-a Hrvoju Salopeku i Mariji Hećimović (e-mail: manjine@matis.hr).

Bogatstvo...

Tancoši iz Petrovog Sela, 1962.

KISEG – Hrvatska manjinska samouprava je uspjela pokrenuti hrvatsku nastavu u vlašćem naselju, s tim pak se ufaju u hrvatskoj budućnosti. Dosad su redom čuda svega napravili i na crikvi sv. Mirka. Najprlje su dali obnoviti statue na vanjski stijena crikve, kupili su si nove orgulje, upeljali grijanje, a sad, po riči dopredsjednika manjinskoga tijela Šandora Petkovića, ministar kancelarije Péter Kiss prilikom svojega posjeta gradu i Hrvatom je obećao znatnu svotu za obnovu Božje hiže. Turmene ure sa sve četire strane stoju prez kazaljkom, to će biti sljedeća zadaća Hrvatske manjinske samouprave da čim prije se skrbi za mirenje vrimenta na crikvenom turnju.

LUKOVIŠĆE – Kako nas je izvijestio predsjednik lukoviške Hrvatske samouprave Joka Bunjevac, tamošnja mjesna i hrvatska samouprava uskoro završava radove na obnovi doma kulture. Uza znatna financijska sredstva dom kulture u potpunosti je obnovljen iznutra, a uskoro se očekuju radovi i na pročelju same zgrade i njezina okoliša. Kada oni završe, planira se obnova lukoviške škole koja se nalazi u neposrednom susjedstvu doma kulture. Škola koja je sagrađena 1972. godine, također zahtijeva osuvremenjivanje te izvanjsku i nutarnju obnovu.

ŠELJIN – Kako nas je izvijestio predsjednik šeljinske Hrvatske samouprave Đuso Dudaš, na nedavnoj sjednici samouprave zacrtani su zadaci koje namjeravaju ostvariti do kraja kalendarske godine. Potkraj rujna u Šeljinu borave učenici zbratimljene škole iz Grubišnog Polja s kojom se suradnja, razmjena djece i nastavnika, uz potporu samouprave, odvija već šestu godinu zaredom. U svibnju su učenici koji u šeljinskoj školi uče hrvatski jezik boravili na nastavnim satima u Grubišnom Polju, a pod konac rujna učenici iz Grubišnog Polja očekuju se u Šeljinu. Bit će smješteni kod obitelji, a domaćini će se pobrinuti za bogate dvodnevne sadržaje, od izleta do zajedničkih druženja. Osim toga na sastanku zastupničkog tijela Hrvatske samouprave razgovaralo se o skoroj Hrvatskoj večeri u Šeljinu koja bi se trebala prirediti koncem listopada. Predviđena je financijska potpora gostovanja Hrvatskoga kazališta u Šeljinu, posjet Šeljina jednog kazališnog predstavi u Pečuhu, te posjet tradicionalnom Božićnom koncertu koji se svake godine priređuje u Pečuhu.

Keresturske pedagoginje u Petrovom Selu

Informativni posjet Dvojezičnoj školi

Na pragu novoga školskoga ljeta petroviska Dvojezična škola je jur primila prve goste. No, nisu to bili obični gosti, nego drage kolegice, i u gradišćanskom krugu dobro poznata lica iz Osnovne škole Nikole Zrinskoga iz Kerestura. Peteročlana pedagoška delegacija (Beata Herman, učiteljica nimškoga jezika, biologije i kemije, Julijana Molnar, učiteljica u niži razredi, glazbe i povijesti, Erika Rac, učiteljica hrvatskoga jezika, matematike i tjelovježbe, ter Ljubica Silađi, učiteljica hrvatskoga jezika i školnikovica u niži razredi) pod peljanjem školske direktorice Anice Kovač dospila je na informativni posjet 6. septembra, utorak u Petrovo Selo. Domaćica, školska direktorica Edita Horvat Pauković najprlje je posjetiteljem govorila o samom procesu upeljavanja dvojezičnosti u dotičnoj instituciji, potom je nazočne informirala i o financiranju ove specijalne ustanove. Kako smo doznali, u petroviskoj školi ljetos podučava 13 učiteljev, i imaju još jednu gost-učiteljicu, a i pedagoginju za defektnu dicu. Školski proračun je od 61 milijun Ft, normativa je otprilike 40 milijun Ft, dokle je Ministarstvo za prosvjete pred kratkim ustanovi dodililo 10,5 milijun Ft, kot dopunsku normativu. Gledajući broje i stroške, zna se da ostalu svotu mora osigurati Seoska samouprava. Tijekom izvješćaja Edita Horvat Pauković je istaknula koliko je svestrana škola u konkretnom obrazovnom djelu. Nimški jezik se uči školari od 4. razreda, tajedno tri ure, ter lanjsko ljetu je završen prekojezični projekt s eberavskom školom. Iako su učenici ki su sudjelovali u tom programu jur zbogomdali

školi, projekt se nastavlja za prijavljenike ki su spremni pohađati nimški kao slobodno izabrani predmet. U prvi tri razredi nepačeno teče hrvatsko-ugarsko podučavanje, trenutačno u nastavi tehnike, tjelovježbe, likovnoga odgoja, glazbe i pri upoznavanju okolice. Petroviska školska ravnateljica se je ovput predstavila i kot autorica *Rječnika za dvojezično podučavanje*, ku je sastavila u ljeti kot korisni priručnik za svakog učitelja ki podučava u ovoj školi, isključivo „na domaće hasnovanje”. Zatim su gosti i sami iskusili u maloj školi (za učenike nižih razredov) kako izgleda dvojezična ura poznavanja okolice. Treći razred, pod peljanjem Anice Škrapić-Timar, začarao je keresturski učiteljski zbor, a poslije hospitiranja gosti su samo pohvalno govorili o slikovitoj, sadržajnoj i s novimi znanji punoj uri. Po riči peljačice keresturske škole Anice Kovač, u naselju kade živi kih 2000 stanovnikov, trenutačno 157 učenikov pohađaja školu. Učitelji, po broju ih je 18, jur zdavno razmišljavaju o ovoj mogućnosti nastavnoga tipa, a i zavolj boljega, dodatnoga subvencioniranja bi bilo vridno upeljati dvojezičnu nastavu u bliskoj budućnosti i u ovoj ustanovi. Vidljive su i neke pozitivne promjene, jer iz svakoga 8. razreda idu učenici u hrvatske gimnazije. Čuda znači i blizina Hrvatske, a znamda susjedom ravno bi znala pomagati i matična domovina. Uz hrvatski u keresturskoj školi dica se moru učiti po nimški i engleski, ali za jezičnu ofenzivu sličnu petroviskoj, svismo i jače bi se morali zalagati i roditelji da se konačno i na ov način garantira kontinuitet i kvaliteta hrvatske nastave u Pomurju. *Tiho*

Hodočasteći s Čavoljcima u Mariju Bisticu

Nedavno mi se ukazala prilika da s Čavoljcima hodočastim u hrvatsko nacionalno svetište Mariju Bisticu.

Čavoljce sam čekao u Baji u četiri sata ujutro. Kiša je pljuštala, pa sam se zavukao u zaklon ulaza jedne garaže i čekao da stigne spasonosni autobus. Najzad je stigao. Vozeći se, Hrvati i Mađari molili smo kronicu na oba jezika naizmjenice, a tako smo pjevali i nabožne pjesme. Za taj dio hodočašća brinuo se čavoljski kantor *Josip Savić*. Brzo smo stigli do Barče, ili se samo nama tako činilo, prešli smo granicu i s velikim užitkom prevaljivali kilometre u matičnoj nam domovini. Kada smo se sa sjeverozapada približavali našem cilju te se divili ljepoti prirode i vijugavim uskim cestama („Lepe ti je, lepe ti je Zagorje zelene”), osjećali smo kako sigurno i snažno drži volan autobusa mladi vozač *Sándor Bencze*. Neki su opasnost puta uspoređivali s onim kojim su lani išli u Međugorje i ustvrdili da je ovaj „mačji kašalj” naspram onoga drugog.

Najzad se u kotlini, okruženoj bregovima, pred nama ukazala dugo očekivana Marija Bistrica. Mene je podsjećala na čuveno poljsko nacionalno svetište Čenstohovu. Lijepa bazilika okružena starinskim zgradama, sa slikama o valjda najznamenitijim čudesima koja su se desila po zaboru Majke Božje Bistričke: ozdravljenje nakon osam godina bolesti, vraćanje iz smrti, izbjavljenje iz sužanjstva i drugo. Koliko ploča zahvalnica upućenih Majci Božjoj, Kraljici Hrvata!

Naše domaćice kod kojih smo se smjestili na konak bile su veoma gostoljubive. U vezi s time pala mi je na pamet

pjesma „Dobro mi došel, prijatel moj”. Taj kraj ima posebnu draž, a ljudi su u njemu ugodni.

Dok smo se moleći naizmjenično na hrvatskom i mađarskom, uspinjali križnim putem i kupali u kolovoskom suncu idući prema gore, sve nam se više otkrivala ljepota Hrvatskog zagorja. Dolje na štandovima kraj crkve prodaju se licitarska srca, medica, medenjaci, svete sličice, kipovi Majke Božje Bistričke, vrve ljudi.

Na večernjoj misi posebno nas je pozdravio mjesni mladi župnik pred kojim smo nakon mise na dva jezika Gospi otpjevali po jednu pjesmu. On nam je poklonio prospekte o svetištu. Nakon toga slijedio je odlazak u novoizgrađeni samostan karmelićanki, u „Karmel”, o kojem je sanjao nekadašnji zagrebački nadbiskup i hrvatski mučenik, blaženi Alojzije Stepinac. Časna sestra upoznala nas je s kratkom poviješću reda kojemu pripada. Uz ostalo je rekla da se one u tišini samostana mole i za nas koji nemamo toliko vremena za molitvu kao one, a osobito mole za svećenike.

Sutradan je slijedio odlazak u Zagreb. Opet lijepa priroda, svjež zrak, lijepo obrađene padine brežuljaka, krivudave ceste. U Zagrebu misa u katedrali, razgledanje, molitva kod groba blaženog Alojzija Stepinca. Odosmo na Trg bana Jelačića, prođosmo kroz Kamenita vrata, vidjesmo izvana crkvu sv. Marka, Hrvatski sabor, spomen-ploču u čast Nikole Tesle, grkokatoličku crkvu sv. Ćirila i Metoda, kulu Lotrščak, prošetalimo Šetalištem Josipa Jurja Strossmayera, otišli do Hrvatskoga narodnog kazališta, divili se Meštrovićevu djelu „Zdenac života”, uživali gledajući

plodove prirode na tržnici Dolac. A još burek sa sirom: kako je slastan bio!

Posjetili smo i Mirogoj. Divili smo se ljepoti toga prekrasnoga groblja, poklonili se na grobu dr. Franje Tuđmana, pogledali grobove hrvatskih velikana: Augusta Šenoa, Stjepana Radića i drugih. Slijedila je šetnja u gradskom parku Maksimiru. Labudovi su tamo tako pitomi da smo ih mogli pomilovati. Istina, oni su nam usput pokušali ugristi ruku. Zrak pun kisika osvježio nas je prije dugoga puta prema kući. Idemo autocestom do Kutine, pa preko Bilogore prema Mađarskoj. Divimo se ljepoti Hrvatske.

Kod Barče smo prešli granicu. Opet pada kiša. Pjevamo lijepe starogradske pjesme na oba jezika, razgovaramo.

Stigli smo kući.

Više dana sam se osjećao kao u nekome milosnom obruču dobivenom na hodočašću, a i sada samo pustim u svojoj duši film sjećanja na hodočašće i sve vidim svojim duhovnim očima što sam tada doživio i osjećam onu ljubav kojom su nas podarili dragi Bog i Majka Božja. Sunce naših stradanja ne prestani sjati!

Da bi nam put bio tako lijep, osim dragoga Boga i Gospe, od zemaljskih brinuo se *Stipan Mandić*, predsjednik čavoljske Hrvatske manjinske samouprave, koji se tijekom cijeloga puta za nas brinuo doslovce kao kvočka za svoje piliće. Hvala mu kao i Hrvatskoj državnoj samoupravi te čavoljskoj manjinskoj koje su osigurale financijska sredstva našega hodočašća.

Živko Gorjanac

Susret s pjesnikom Dragutinom Tadijanovićem

Matica hrvatska Pečuh organizira književnu tribinu i susret s pjesnikom Dragutinom Tadijanovićem, u Zagrebu dana 24. rujna u svečanoj dvorani Matice hrvatske. Susret s pjesnikom Matica je u suradnji s Hrvatskim klubom željela organizirati još na proljeće u Pečuhu, ali zbog poodmaklih godina pjesnik se ipak nije uputio na daleki put. Stoga je Matica hrvatska u svoj program uvrstila izlet u Zagreb i susret s najstarijim živućim hrvatskim pjesnikom Dragutinom Tadijanovićem, rođenim 4. studenoga 1905. godine u Rastušju.

PEČUŠKI DANI – Od 15. do 25. rujna u Pečuhu se održava tradicionalna rujanska priredba poznatija pod nazivom Pečuški dani, koju odlikuju bogati programi i kulturni sadržaji u kojima svaki stanovnik grada podno Mečeka može pronaći nešto za sebe. Značajka je Pečuških dana i bogata ponuda takozvanih manjinskih sadržaja i programa, a to nije ni čudo u gradu gdje se susreću već stoljećima svjetovi, i gdje i danas žive brojni pripadnici nacionalnih manjina, od kojih su upravo najbrojniji Hrvati i Nijemci. Šesnaesti Pečuški dani, u organizaciji Središta za kulturu grada Pečuha, ujedno su i sastavni dio programa I. festivala kulturnog naslijeđa. U desetak dana na pedesetak gradskih lokacija održat će se 160 priredaba, a sve one, nada se vodstvo grada na čelu s pečuškim gradonačelnikom Lászlóom Tollerom, skrenut će pozornost široj javnosti na Pečuh i na njegovu želju da dobije naslov Glavnoga grada kulture 2010. godine. Već samo otvorenje Pečuških dana, 15. rujna, proteklo je u svojevrsnom obilju nošnje, pjesme, jela i pića. Delegacija „Nacija” dobila je ključeve grada i utaborila se ispred Doma mladeži, gdje je u večernjim satima održana Narodna gala s pjesmom i plesom, kojoj je sudjelovao i Mješoviti pjevački zbor „Ladislav Matušek” iz Kulinja. Od 16. do 18. rujna na međunarodnome košarkaškom kupu nastupali su i košarkaši iz Osijeka; 17. rujna bio je u znaku Hrvata i velike priredbe „Dobro došli, naši mili gosti!” KUD-a „Tanac”; 20. rujna održan je susret i konferencija povjesničara u organizaciji Arhiva Županije Baranje, uza sudjelovanje arhivista iz Hrvatske; 21. rujna gostovalo je Dječje kazalište iz Osijeka s predstavom nastalom na tekst Mladena Kušeca. Dio je to hrvatskih sadržaja iz bogate ponude ovogodišnjih Pečuških dana.

LUKOVIŠĆE – Sedam malih tamburaša u lukoviškoj školi marljivo vježbaju u školskom orkestru, pod vodstvom Joke Bunjevca. Kako nas je izvijestio Joka Bunjevac, nova je to skupina jer su mnogi učenici osmog razreda, koji su činili školski orkestar, završili osmogodišnje školovanje. U lukoviškoj školi dužna pozornost poklanja se i folkloru tako da djeluje i plesna skupina, koju također vodi Joka Bunjevac, a u njegovu radu pomaže mu Lenard Traum, nekadašnji plesač KUD-a „Baranja” iz Pečuha koji svakoga petka s početkom u 14 sati ima probe sa članovima plesne skupine lukoviške škole.

Planovi Bačke regije

Pripreme za Dan Hrvata u Mađarskoj i Veliko bunjevačko prelo u Baji bile su glavne teme na sastanku Bačke regije održanom u utorak, 13. rujna, u gradiću na Šugavici. Na sjednici koja je upriličena u županijskom Domu narodnosti, uza zastupnike Hrvatske manjinske samouprave grada Baje sudjelovali su još predstavnici Hrvata iz Čavolja, Dušnoka, Gare, Kačmara i Santova,

Sudionici skupa, kojim je predsjedavala čelnica bačkog ogranka SHM-a Angela Šokac Marković, složili su se da Veliko prelo u Baji treba biti obuhvatnom priredbom koja će okupiti jednako bunjevačke, racke i šokačke Hrvate iz Bačke, ali i goste iz susjedne Baranje i Vojvodine te Hrvatske. Osim toga ne umanjuje se ni značenje mjesnih prela i balova, koja se isto tako trebaju održavati u pojedinim naseljima. U tome je pomoć obećao i Ivan Bandić, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu, koji redovito posjećuje priredbe i skupove bačkih Hrvata.

– Ne smijemo odstupiti od onoga što smo organizirali prošle dvije godine – istaknuo je Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj. – Lani smo okupili petstotinjak ljudi, nekoliko kulturno-umjetničkih društava, a gosti su nam bili i brojni uzvanici, među njima i predsjednik Hrvatskog sabora. Osim Miroslava Škore imali smo tri orkestra. Ukratko se može reći da je Prelo bilo uistinu uspješno, pa ipak nije svako zadovoljan – kazao je Ostrogonac dodavši da se ne može svakome ugoditi.

Kako je uz ostalo istaknuto, najvažnije je da se navrijeme počne s organizacijom, zato već sada treba razmišljati o programu za iduće prelo. Prema tome podržan je prijedlog da se ono, već po običaju, priredi prve subote u veljači, a da gost-izvođač bude pjevač Zvonko Bogdan. Spomenuta su i druga imena hrvatske estrade, primjerice Viktorija Kulišić Đenka, Stjepan Jeršek Štef i Marta Nikolin.

Kao i lani, Hrvatska samouprava grada Baje i ove godine izdvojiti će znatna sredstva za priredi-

vanje Prela. Nakon što je ove godine izdvojila 400 tisuća, za sljedeću godinu u te svrhe u svom će proračunu osigurati 500 tisuća forinti. Hrvatske samouprave iz Bačke uspješnosti priredbe pridonijet će pak organiziranim dolaskom bačkih Hrvata iz svojih naselja. Dakako, osim prihoda od ulaznica računa se i na potporu sponzora.

Kako je okupljene izvijestio predsjednik SHM-a, započele su pripreme za državni Dan Hrvata koji će se ove godine održati 12. studenog u Šopronu, a već po tradiciji u okviru svečanosti upriličit će se misa na hrvatskom jeziku, izložba i prigodni kulturni program. Prema Stipanu Krekiću, u programu Bačku će predstavljati Kulturno-umjetničko društvo iz Bačina ili Mješoviti pjevački zbor iz Dušnoka. Dogovoreno je nadalje da će zajedničko putovanje za predstavnike bačkih Hrvata organizirati regionalni ogranak SHM-a.

Idući program ove regije, kako su tom prilikom poduprli svi okupljeni, bit će tradicionalni Bački razgovori u Baji, najvjerojatnije potkraj listopada. Među temama na prvome mjestu istaknuto je upoznavanje s izmjenama Zakona o nacionalnim i etničkim manjinama, odnosno priprema za izbore manjinskih samouprava 2006. godine. Na prijedlog ravnatelja Bazične i gradske knjižnice „Andre Ady” u Baji Kornela Matkovića, temom razgovora mogla bi biti i hrvatska knjiga, konkretnije položaj hrvatskih knjižnica u Bačkoj i Mađarskoj.

Među priredbama do kraja godine, spomenuto je i obilježavanje Materica i Očeva, blagdana bunjevačkih majka i očeva, kojom bi se prigodom priredila izložba hrvatskih knjiga, s predstavljajem najnovijih izdanja.

Nakon što je prije već više puta izražena potreba da se regionalna udruga bačkih Hrvata sudski registrira, ponovno je bilo riječi o tome da se to što prije mora učiniti. To bi omogućilo uspješnije natjecanje na raznim natjecanjima, a izmjenom Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina porasla je i uloga civilnih udruga oko manjinskih izbora.

Bili smo u Omišlju

Dana 14. kolovoza 2005. godine, pet minuta nakon ponoći stigao je autobus pred našu školu, i krenuli smo u Omišalj. U autobusu nas je bilo mnogo, dio našega budućeg devetog razreda gimnazije (nas 14) i učenici dviju pečuških osnovnih škola iz Prosvjetnoga središta Apáczaí.

Nakon dugoga putovanja stigli smo u Omišalj, prekrasni gradić na otoku Krku. Bili smo smješteni u dječjem odmaralištu grada Osijeka, na samoj obali mora. Smještaj nam je bio udoban, ali nas je ispočetka vrijeme veoma rastužilo jer je danima padala kiša i bilo je hladno.

Prvog dana upoznavali smo se s razrednicom (profesoricom Janjom), našim budućim razredom, đacima iz pečuških škola, i s učenicima iz osječkih partnerskih osnovnih škola. Ni loše vrijeme prvih dana nije nam moglo pokvariti raspoloženje, nismo se dosađivali, već smo iskorištavali svaki trenutak da kartamo, igramo društvene igre, upoznamo se s gradom i jedni s drugima, budući da je more bilo jako hladno. Napokon nam se i vrijeme smilovalo, pa je bilo sve više sunca kada smo krenuli na najljepši izlet brodom u Crikvenicu gdje smo najprije posjetili akvarij, a zatim se šetali, kupovali suvenire. Kada smo se vratili u tabor, bilo je toplo i sunčano, tada smo se prvi put pokazali moru, kupali se, sunčali, loptali, bacali jedni druge u more, vozili se gumenim čamcem i pedalinom...

Tako smo uživali u suncu četiri dana kada su se ponovno pojavili oblaci koji su donijeli kišu, i postajalo je sve hladnije. Nismo se mogli kupati u moru, pa smo otišli na cjelodnevni izlet autobusom u Rijeku i obližnju Opatiju. Kiša nije prestajala ni onda kada smo se stubama pješice uspeli na Trsat i pogledali tvrđavu, a ni kasnije kada smo se šetali riječkim korzom, odnosno popodne opatijskom obalom.

Pretposljednji dan smo posjetili Bašku na otoku Krku, mali gradić s lijepom plažom, špilju stalaktita i stalagmita Biserujku, te crkvicu sv. Lucije u Jurandvoru i u njoj Baščansku ploču, prvi i najvažniji kulturno-povijesni spomenik u Hrvata, pisan hrvatskim jezikom i pismom.

Osim ta tri izleta veći dio vremena proveli smo u taboru gdje smo imali slobodne aktivnosti: stalno smo bili zajedno u našoj sobi, na terasi ili obali, razgovarali smo, uz Petrovu pratnju na gitari pjevali, zezali se i družili... Rodila su se nova prijateljstva i ljubavi. Ali sve što je lijepo kratko traje, pa smo 24-og krenuli kući, shvativši da nam uskoro počinje nastava.

Svim budućim devetim razredima poručujem da ne izostave tabor u Omišlju jer će biti siromašniji za jedan prekrasan doživljaj.

Jasmina Bošnjak
učenica 9. r.

Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže

Na ljetnim praznicima

Ljeto je bilo prekrasno samo je bilo kratko. Istina, da je kiša puno padala ali mi smo uvijek našli neku zabavu. U Fičezu smo mnogi prijatelji, sastajemo se svaki dan na igralištu, na Trgu Sv. Stjepana.

Tamo tko želi može se ljuljati, klizati se na toboganu, igrati nogomet, skrivača ili druge igre. Mi učenici osmog razreda najviše volimo sjediti na klupi i razgovarati o mnogim stvarima, što smo gledali na televiziji, gdje smo bili, kakvu haljinu ćemo odjenuti za disco, ogovarati dječake i djevojke, pričati o svojim simpatijama.

Dječaci su se često vozili biciklom i smješkali nam se. Znali smo se i posvađati ali brzo smo se pomirili.

Neki od nas su bili na Balatonu ili u nekim toplicama ali svi smo se složili u tome da nam je najljepše zajedno u Fičehazu na igralištu.

Učenici 8. r. OŠ Fičehaza

Hrvatski svećenici i vjeroučitelji na Pagu

Od 7. do 9. rujna mi, svećenici i vjeroučitelji, bili smo zajedno u Hrvatskoj na Pagu. Mali autobus krenuo se u 7 sati iz Santova, pa nas je sve redom pokupio, u Pečuhu, Kaniži i Letinji. Bili smo Hrvati iz četiri kraja Mađarske: iz Bačke, Podravine, Pomurja i Gradišća, i to petorica svećenika, vjeroučiteljice i organizatori iz Hrvatske državne samouprave.

Cijeli dan smo putovali, poslije večere smo se odmorili, a drugi dan za 10 sati išli smo u Zadar, gdje nas je primio nadbiskup. Otpjevali smo mu po jednu nabožnu pjesmu iz svakojega našeg kraja. Potom smo se divili tamošnjoj katedrali i gradu Zadru. Glavna tema naših razgovora bili su vjeronaučni udžbenik i izdanje za krizmanike, kao što imamo za prvopričesnike, te o iznimnoj važnosti održavanja misa na hrvatskom jeziku u našim naseljima, da narod ne zaboravi moliti i pjevati na svome materinskom jeziku.

Zajedno s domaćinima imali smo misu gdje je glavni celebrant bio dekan Ladislav Ronta, a propovijedao je velečasni Štefan Dumović iz Hrvatskoga Židana.

Svi skupa smo pjevali svete pjesme iz naše nove knjige Kraljice Mira, koju smo podarili i zadarskom nadbiskupu. Priređen nam je i zajednički glazbeni program, gdje smo uživali u harmonici Stipana Krekića iz Gare.

U srijedu nakon doručka smo krenuli kući, s nadom da će ovakvih susreta, po mogućnosti dužih, biti i ubuduće.

Ladislav Bačmai
župnik

Župno proštenje na Malu Gospu

Dio okupljenih kod obnovljenoga i posvećenoga križa

Župno proštenje u Baćinu bio je povod da se racki Hrvati i njihovi gosti okupe u lijepom broju na svečanoj misi na hrvatskom jeziku, koju je 8. rujna na blagdan Male Gospe prijevodne u pola 11 u župnoj crkvi govorio velečasni Ladislav Bačmai, župnik iz Seksara.

Svojom nazočnosti slavije su uveličali predsjednik Hrvatske državne samouprave dr. Mijo Karagić, zamjenik predsjednika Stipan Karagić, načelnik sela József Sáfrán, te mjesni seoski i manjinski zastupnici. Misa je uljepšana pjevanjem crkvenoga pjevačkog zbora iz Santova, ovaj put u pratnji aljmaškoga kantora Istvána Aradija na orguljama, te čitanjima Ladislava Szabóa, svjetovnjaka koji redovito služi obrede za racke Hrvate, propovijedajući i čitajući na hrvatskom jeziku.

Okupljene je srdačnim riječima pozdravio predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, zahvalivši im što su se odazvali.

– Danas slavimo rođendan Blažene Djevice Marije, naše drage Male Gospe, zaštitnice naše crkve. Naša okolina i danas se čudi kako mi taj blagdan slavimo uvijek 8. rujna, a to je zato što su naši preci upravo njoj preporučili crkvu, u vjeri da će ih ona zaštititi u svako doba. Zato joj i danas upućujemo naše molitve i prelijepu marijanske pjesme – rekao je uz ostalo Franjo Anišić, zahvalivši na potpori Javnoj zakladi za nacionalne i etničke manjine.

Na kraju je mjesni župnik zahvalio velečasnom Bačmaju što je predvodio obje

blagdanske mise, a vjernike obavijestio da će iduća „racka misa” biti održana 2. listopada.

Nakon mise druženje je nastavljeno ispred crkve, a svi okupljeni pogošćeni su vinom, sokovima i kolačima koje su, već po običaju, nudile djevojke u narodnoj nošnji.

Priredba je nastavljena okupljanjem na dušnočkoj cesti kod križa koji je hrvatska samouprava dala obnoviti uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine. Riječ je o kamenom križu što su ga 1906. godine podigli Ivan Marokić i njegova supruga, o čemu svjedoči natpis uklesan na hrvatskome jeziku. Ispod mađarskih riječi „Az Isten nagyobb dicsősége” stoji: „Na veću slavu Božju/ Podiže/ Ivan Marokić/ i njegova žena/ Kata Marko/ 1906.

Predsjednik Hrvatske samouprave Franjo Anišić uz ostalo je pozvao okupljene: – Čuvajmo našu vjeru i posebno naš materinski rackohrvatski jezik. Nadamo se da će ove riječi uklesane na hrvatskom jeziku opstati još sto godina, a da će se naši mladi kada prođu ovuda, prisjetiti svojih korijena. Vjerujemo da će biti i onih koji će dobiti poticaj za učenje zaboravljenoga materinskog jezika. Molimo Boga da tako bude, da oni koji nas nadžive očuvaju svoju vjeru i osjećaj pripadnosti hrvatskom narodu. Neka nama, a i njima Bog bude u pomoći.

Lijepo obnovljeni križ na hrvatskom i mađarskom jeziku posvetio je velečasni Ladislav Bačmai.

Tekst i slike: *S. Balatinac*

Dvadeset i treći ribolovni „Kup Kotoribe“

Natjecanje poprimilo međunarodni značaj

Športsko ribolovno društvo „Som“ iz Kotoribe 21. kolovoza bilo je uzoran organizator i domaćin 23. „Kupa Kotoribe“ u disciplini „lov ribe udicom na plovak“. Natjecanje je održano na jezeru uz mjesni ribički dom okupivši dvanaest društava iz Međimurja, Podravine i Republike Mađarske (Mlinarci i Serdahel).

U takvoj konkurenciji najbolji su bili natjecatelji ŠRD-a „Glavatica I“ iz Preloga (Mladen Srnec,

Franjo Micek, Boško Jagec). Iza njih su se plasirali „Smuđevi“ ribiči iz Goričana, a treće je mjesto pripalo natjecateljima „Klen-Vigme“ iz Svete Marije. Spomenute natjecateljske ekipe nagrađene su peharima, a Preložanima je pripala prijelazna Statua ribiča.

Ribiči iz Mađarske osvojili su četvrto (Mlinarci) i dvanaesto mjesto (Serdahel).

Tekst i snimka: *Mladen Grubić*

Ribarski dani u Kopačevu

Nastup Hrvata iz Mađarske

U Kopačevu u Republici Hrvatskoj 17. i 18. rujna održani su u znaku ribe, o čemu svjedoči i naziv dvodnevne manifestacije „Ribarski dani“ koje tradicionalno organizira mjesna samouprava Kopačeva uz pomoć svih udruga koje djeluju na njezinu području. Tako je bilo i ove godine na manifestaciji koja je poprimila međunarodno obilježje, i kojoj su sudjelovala i društva iz Republike Mađarske, među njima folkloriši iz Surdukinja pod vodstvom Attila Tornaczija, Mješoviti pjevački zbor iz Kujinja pod vodstvom Ive Grišnika, te KUD „Baranja“ iz Pečuha pod vodstvom Đure Jeranta. Organizatori

su mogli biti zadovoljni jer obilne kiše koje su obilježile ljetu pokvarile su mnogobrojne priredbe u Baranji, pa su se i oni i mnogobrojni posjetitelji radovali sunčanom vremenu. Za „Ribarske dane“ u Kopačevu nabavljeno je više od 1500 kilograma ribe, pa je cijelo Kopačevo, donose agencijske vijesti, mirisalo na riblji paprikaš, prženu ribu i šarane u rašljama. Ovi zadnji su specifičan način pripremanja ribe pokraj žara, „razapete“ u rašlje. Uz nastup naših Hrvata, u bogatome kulturno-umjetničkom programu nastupili su brojni KUD-ovi te poznati Slavonski bečari.

Kuhajmo zajedno Poganska sarma

Dvije glavice kisela kupusa, 2 kilograma kisela kupusa, 1,5 kilogram dimljene slanine, pola kilograma šunke, jedan buncek, 2 kilograma suhih rebara, 1,5 kilogram krumpira, ljuta i slatka mljevena paprika, sol, papar, 4 glavice luka, puno češnjaka

Na masti popržimo luk, te pošto je porumenio, začinimo slatkom paprikom. Potom dodamo slaninu, nasjeckanu nasitno, malo je pečemo na masti, te dodamo nasjeckani buncek, šunku. Sve zajedno kratko vrijeme dinstamo dok ne puste tekućinu, nakon čega dodamo nasjeckani krumpir. Začinimo, i tek tada dodamo ljutu papriku. U lonac stavimo listove kisela kupusa, te red sitno nasjeckanoga kiselog kupusa, na to kosti od bunceka, i tako redom. Nadjev stavljamo u listove kisela kupusa, te napunjenu sarmu slažemo u lonac, jedan red sarme, jedan red kisela kupusa, rebara... dok ne poslažemo svu količinu koju imamo. Na vrh slažemo kiseli kupus, načinimo zapršku, koju razblažimo vodom, i sve to skupa nalijemo na sarmu. Kuhamo. Dobar tek.

VRŠENDA – Ove godine Vršenda slavi 990. godinu svoga postojanja. Prvi put se ime ovog naselja spominje 1015. godine. Središnja proslava toga velikog jubileja bit će održana u Vršendi na blagdan sveca zaštitnika Vršende, svetog Mihovila, za Mjolje, kako kažu vršendski Hrvati. Otkrit će se spomenik skulptura u središtu sela, predat će se obnovljena školska zgrada, a dan će obilježiti i brojni kulturno-folklorni i zabavni sadržaji. Ovih je dana u seoskom domu kulture otvorena prigodna izložba u sklopu proslave 990 godina prvoga pisanog spomena imena sela Vršende.

SANTOVO – Prema običaju posljednjih nekoliko godina, u Santovu je povodom početka nove školske godine, na Malu Gospu, 8. rujna, ponovno upriličena đačka misa na hrvatskom jeziku, koja je održana u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, a na njoj se osim velike većine učenika i nastavnika hrvatske škole okupio i velik broj roditelja. Na svečanoj misi, koju je predvodio župnik Imre Polyák, crkva je u pratnji kantora Ferenc Búranya odzvanjala hrvatskom pjesmom i molitvom. Đačka je misa uljepšana recitacijama učenika Zrinke Sabo i Zvonimira Balatinca. U santovačkoj župi svečano je bilo i u nedjelju, 18. rujna, kada je po lijepome starom običaju održana zahvalnica i blagoslov plodova. Umjesto uobičajenih 10 sati, misa na hrvatskom jeziku održana je u 11 i 15 jer je župnik u jutarnjim satima služio misu na Kalinjači, tj. Homorúdu, gdje je slavljeno župno proštenje. Za tu prigodu i ovaj put župna je crkva ukrašena raznoraznim plodovima, koji su blagoslovljeni na početku misnoga slavlja. Već po običaju, na kraju mise vjernicima je podijeljen posvećeni kruh.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu sazivam sastanak Skupštine Hrvatske državne samouprave koji će biti održan **1. listopada 2005. godine (subota) s početkom u 10.00 sati.**

Za sastanak predlažem sljedeći dnevni red:

1. Paneuropska unija i manjine u Europi
(Gost: György Habsburg, veleposlanik)
2. Mađarsko-hrvatski parlamentarni odbor
(Gost: Pavao Štipković i Zoltán Illés)
3. Rad Hrvatsko-mađarskog međuvladinog mješovitog odbora
(Gosti: Predsjednici mađarske i hrvatske strane: HTMH i pomoćnik ministra vanjskih poslova RH dr. Slavko Leban)
4. Ostala pitanja i prijedlozi
  - a) Informacije o početku školske godine 2005./2006.
(Referentica: Marija Petrič, predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje)
  - b) Financijsko izvješće Santovačke škole od 1. siječnja – 30. lipnja 2005. godine.
  - c) Donošenje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave
  - d) Financijska situacija Croatice
  - e) Dan Hrvata 2005. godine
  - f) Donošenje odluke o izboru glavnog urednika Hrvatskog glasnika

Napomena:

Rasprava o posljednjim dvjema točkama dnevnog reda održat će se s početkom u 13.00 sati zajedno sa Zemaljskim odborom Saveza Hrvata u Mađarskoj.

U Budimpešti, 20. rujna 2005.

dr. Mijo Karagić
predsjednik

Keresturski dani 2005

23. rujna

- 10.00 – Proslava u Osnovnoj školi „Nikola Zrinski”
Sjećanje na Nikolu Zrinskog, polaganje vijenca na spomenik Prisega učenika
- 11.00 – Svečana predaja informatičkoga kabineta
- 11.30 – Natjecanja u školi (krasopis, kazivanje proze, učenje hrvatskih riječi)
- 13.00 – Biciklistički izlet u spomen velikana do Novoga Zrina
- 16.30 – Promocija knjige (Beli József: Povijest Kerestura)
- 17.00 – Svečana sjednica keresturske samouprave
Uručenje priznanja „Počasni građanin sela Kerestura”
- 18.00 – Kazališna predstava u domu kulture
„Kontejnerski guru”, kazalište Csesztreg

24. rujna

- 7.30 – Međunarodno ribolovno natjecanje na mjesnoj šoderici
- 9.00 – Ulično prvenstvo u nogometu na nogometnom igralištu
- 14.00 – Susret vatrogasaca
- 16.00 – Nogometni kup „starih dečaka”
- 16.30 – Program biciklističkoga društva Trial
- 17.00 – Folklorni program

Nastupaju:

- Djeca mjesnoga dječjeg vrtića i osnovne škole
- Ženski pjevački zbor iz Serdahela KUD Kotoriba
- Klub umirovljenika iz Sepetnika Ciganski KUD iz Kerestura
- Ženski pjevački zbor iz Fičehaza KUD Sumarton
- Ženski pjevački zbor iz Kerestura
- 21.00 – Zabava

25. rujna

- 11.00 – Sveta misa
- 14.00 – „Naj glas”, regionalno natjecanje u pjevanju
- Natjecanje u kuhanju
- 15.30 – Bavarski plesovi, nastupa KUD iz Tilosa
- 15.45 – Program motorista: rodeo, stolni nogomet
- 16.00 – Proglašenje rezultata u „Naj glasu”
- 17.00 – Sajamska komedija Ivana Viteza, izvođači: Gabor Boka i Tamaš Gombai
- 17.45 – Proglašenje rezultata rodea, kuhanja i stolnog nogometa
- 18.00 – Koncerti: Ferenc Kaczor, Rony
- 20.00 – Vatromet

TRGADBENI FESTIVAL SZÜRETI FESZTIVÁL
17. SZEPTEMBER 2005 (SUBOTA)
Kerestur

13. **TRGADBENI FOLKOROK** SZÜRETI FELVONULÁS
17. **KULCSKÖRÖK FOLKORAI ÉS TÁNCOK** KULCSKÖRÖK FOLKORAI ÉS TÁNCOK
19. **PIJKICA** PJKICA

Dol u Valoru • Ulaganja: 500 HU\$
Dol u satorban • Bileta: 500 HU\$

HRVATSKA KRONIKA

28. rujna 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 29. rujna 2005. u 14.05 na II. programu)

Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Berbeni običaji u Koljnofu
Ukras mađarske kuhinje:
crvena paprika iz Bačina
Glazba

Urednik: Mišo Balaž